

Геоспадщина

Що таке геоспадщина?

Геоспадщина, або геологічна спадщина об'єднує геологічні процеси й елементи такі як об'єкти, риси рельєфу, форми земної поверхні та структури, які мають цінність для науки, освіти та/або туризму, і тому потребують належного та сталого управління для забезпечення їхнього довгострокового збереження.

Хоча термін «геоспадщина» часто пов'язують із суміжними поняттями, такими як георізноманіття, геозбереження та геотуризм, важливо розрізняти ці терміни, адже кожен із них має специфічні визначення, сферу застосування та наслідки для політик.

Чому геоспадщина важлива?

Збереження геоспадщини дозволяє зберегти певні елементи історії Землі для потенційного використання й користі майбутніми поколіннями. Геооб'єкти наукової цінності фіксують минулі зміни клімату, еволюцію життя або розвиток мінеральних ресурсів і, відповідно, забезпечують знання для обґрунтованого прийняття рішень.

Геооб'єкти з освітньою цінністю є чудовими навчальними ресурсами. Геооб'єкти з туристичною цінністю дають можливість туристам насолоджуватися красою геологічних ландшафтів Європи таких як печери, вулкани, фіорди, гори, гарячі джерела, узбережжя, річкові долини та багато інших.

Кар'єри та цегляні печі для видобутку пісків і глини середньокрейдяного віку, переважно для виробництва цегли та гончарних виробів. Вальдеморільйо, Мадрид, Іспанія. © IGME-CSIC

Одна з небагатьох у світі пам'яток слідів тетраподів, залишених наземними тваринами близько 400 мільйонів років тому (девонський період). Острів Валентія, графство Керрі, Ірландія. © Geological Society Ireland

Стромболійське виверження, частина тривалої історії вулканічної активності, що є невід'ємною складовою середземноморського ландшафту. Еольські острови, Сицилія, Італія. © Paolo Primerano, ISPR

Стевнс Клінт, Данія, об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО, прибережна скеля, багата на скам'янілості, з доказами метеоритного удару, який спричинив вимирання динозаврів.

Геоспадщина та суспільство

Як геоспадщина стосується політики?

Суспільство має обов'язок передавати знання та культуру майбутнім поколінням. У цьому контексті геоспадщина є унікальною та невідновлюваною формою спадщини, яка потребує специфічних заходів управління. На відміну від більшості культурної спадщини, коли геоспадщина знищується, її не можна відновити. Її збереження забезпечує науковий запис еволюції нашої планети і допомагає зрозуміти минуле, водночас дозволяючи передбачати майбутні екологічні та геологічні зміни.

Окрім наукового, освітнього та туристичного значення, геоспадщина може мати духовну або релігійну цінність (наприклад, сейди саамів у Лапландії чи печера Масаб'єль у Франції) або бути важливою для біорізноманіття та екосистемних послуг. Геоспадщина також має економічний інтерес, адже геотуризм сприяє соціально-економічному розвитку місцевих громад у сільській місцевості.

Роль EuroGeoSurveys

Ми підтримуємо збереження геоспадщини через Експертну групу з геоспадщини (GhEG) та залучення її учасників до міжнародних організацій (IUCN, IUGS, ProGEO, UNESCO, SCAR тощо) та ініціатив, таких як проєкт PanAfGeo+ та IGGP.

GhEG працює над ідентифікацією та створенням інвентаризації геооб'єктів, що потребують сталого управління, а також над підготовкою документів і законодавства. Гармонізуючи дані, зібрані національними геологічними службами, GhEG забезпечує комплексний і узгоджений огляд різноманітної геоспадщини Європи. Створення надійних інвентарів геооб'єктів потребує інвестицій, але приносить значні довгострокові вигоди, включно з покращенням управління геооб'єктами, їхньою доступністю, ефективним збереженням та кращим плануванням використання земель.

Популяризація геоспадщини може створювати ширшу суспільну цінність, стимулювати відповідальний туризм, просувати наукові знання та підтримувати освітню діяльність.

Досягнення довгострокового ефекту

Хоча біорізноманіття добре відоме широкому загалу, а заходи щодо його збереження вже впроваджуються, визнання геоспадщини та її значення ще не повністю розвинене.

Ми визначаємо чотири пріоритети для належного управління геоспадщиною на європейському рівні:

1. **Інвентаризація з оцінкою цінності та вразливості**
2. **Законодавство для її захисту**
3. **Збереження геооб'єктів (геозбереження)**
4. **Освіта та просвітницька діяльність**

Ці кроки є необхідними для збереження геоспадщини як наукового та культурного запису минулого нашої планети та для використання її цінності у сталому розвитку.

Впровадження та довгостроковий успіх цих заходів значно посилюються створенням постійної Геологічної служби Європи. Це стратегічне бачення має на меті забезпечити необхідну координацію, наукову експертизу та інституційну спадкоємність, потрібні для гармонізації інвентаризації геоспадщини, формування політики на основі доказів, підтримки природоохоронних зусиль, а також підвищення обізнаності й залученості громадськості по всій Європі.

Джерела:

1. Carcavilla, L., Díaz-Martínez, E., García-Cortés, Á., Vegas, J. Geoheritage and Geodiversity; Instituto Geológico y Minero de España, 2019.
2. Bentivenga, M., Cavalcante, F., Mastronuzzi, G., Palladino, G., Prosser, G. Geoheritage: The Foundation for Sustainable Geotourism. Geoheritage 2019, 11 (4), 1367–1369. <https://doi.org/10.1007/s12371-019-00422-w>.
3. Gordon, J. E. Geoheritage, Geotourism and the Cultural Landscape: Enhancing the Visitor Experience and Promoting Geoconservation. Geosciences 2018, 8 (4), 136. <https://doi.org/10.3390/geosciences8040136>.
4. Gray, M. Geodiversity, Geoheritage and Geoconservation for Society. International Journal of Geoheritage and Parks 2019, 7 (4), 226–236. <https://doi.org/10.1016/j.ijgeop.2019.11.001>.